

MUZULMAŃSKIE *CREDO*

W jednym z bardziej znanych *Hadith* mówi się o tym, że pewnego dnia zjawił się u Mahometa człowiek nienagannie ubrany o czarnych włosach, który zapytał go, czym jest faktycznie islam. Mahomet w tej sytuacji bynajmniej się nie wycofał, lecz jasno oświadczył, że nie ma innego Boga poza Allachem, że Jego wysłannikiem jest on sam, że należy się modlić, nie wymawiać się od jałmużny i postu w miesiącu Ramadan oraz pielgrzymować do Mekki.

Przy końcu tego zwięzłego, jasnego, ale i zobowiązującego wyjaśnienia tego, co traktuje się zazwyczaj jako filary islamu (*arkan al islam*), nieznamy, który słuchał słów Proroka na stojąco, zapytał, na czym polega muzułmańskie *Credo*. Prorok stwierdził, że polega ono na wierzeniu w Allacha, w Jego Aniołów, w Jego Księgi, w Jego Wysłańców, w Dzień ostateczny i w Boski Dekret, a także w dobro i zło. Kończąc tę rozmowę, Mahomet zwrócił się do obecnych, objawiając im, że ten tajemniczy człowiek był archaniołem Gabrielem, który przyszedł, aby dać świadectwo i dać innym poznać jego religię¹.

1. Wierzyć w Allacha

Nie ma żadnego innego Boga poza Allachem. On jest „Światłem niebios i ziemi”². To On daje życie i śmierć. W świetle absolutnej Jego mądrości nic nie jawi się jako ciemne. Umysł ludzki jest jednak tak dalece niezdolny do przenikania tych głębokości, że nie wolno mu nawet mówić na temat istoty Najwyższego, albowiem to wszystko, co dochodzi do umysłu ludzkiego, nie jest w stanie dać mu zrozumieć w pełni niezmierności Boga.

¹ *Muslim*, 8.

² *Koran*, sura XXIV, 35. Korzystamy tu z polskiego przekładu dokonanego przez J. Bielawskiego: *Koran*, Warszawa 1986, s. 423.

Wiara w Allacha zakłada oczywiście wiarę w Jego istnienie, wiarę w Jego przymioty i imiona, wierzenie w to, że jest On jedynym Stworzycielem, absolutnym Panem i Autorem całego *universum*, a także, że tylko On godzien jest uwielbienia.

Największym grzechem byłoby zespalanie Boga z jakimkolwiek stworzeniem lub z jakąś inną boskością, albowiem Wszechmogący nie ma nikogo równego sobie³ i „nie wziął Sobie żadnego syna i nie było z Nim żadnego boga. Bo wówczas każdy bóg zabrałby to, co stworzył, i jeden z nich wyniósłby się ponad innych”⁴.

Ludzie otrzymali naturalną skłonność do wiary, która pozwala im się kierować do prawdziwej religii⁵. *Fitra*, czyli ta natura, która predysponuje do „islamskiego monoteizmu”, znajduje potwierdzenie we wspólnym przyjmowaniu uznawanego przez wszystkich wszechmocnego autorytetu Bożego, a to dzięki temu, że głosi On swą Potęgę mnóstwem znaków⁶. Wszystko zaś, co stworzył, pozostaje w służbie człowieka⁷, który nie powinien oczywiście rozwijać w sobie fałszywej pychy, ani też oddalać się od prawości. W rzeczy samej Koran uczy, że Bóg rozprasza niepokój serc i jest łaskawy dla tego, kto Go przyzywa⁸. „Wszystko, co jest na ziemi, przeminie, a pozostanie oblicze twego Pana, pełne majestatu i godne czci”⁹.

Poznanie Najwyższego oznacza przede wszystkim poznanie Jego przymiotów i jego dziewięćdziesięciu dziewięciu imion¹⁰. *Kalam* dzieli boskie przymioty na cztery kategorie. W *sifat al-dhat* (przymiotach istoty) zgromadzono świadectwa Jego istnienia.

³ *Koran*, sura II, 32.

⁴ Tamże, sura XXIII, 30 (s. 415).

⁵ Por. tamże, sura XXX, 30.

⁶ „I z Jego znaków jest stworzenie niebios i ziemi, różnorodność waszych języków i kolorów. Zaprawdę, w tym są znaki dla tych, którzy wiedzą! I z Jego znaków jest – wasz sen w nocy i w dzień i wasze poszukiwanie Jego łaski. Zaprawdę, w tym są znaki dla ludzi, którzy słyszą!” Sura XXX, 22-23 (s. 486).

⁷ „On jest Tym, który stworzył dla was wszystko to, co jest na ziemi” Sura II, 29 (s. 9).

⁸ Sura LII, 27.

⁹ Sura LV, 26-27 (s. 641).

¹⁰ „Do Boga należą imiona najpiękniejsze! Wzywajcie Go więc nimi, a pozostawcie tych, którzy bluźnią, Jego imionom! Oni niebawem otrzymają zapłatę za to, co czynili” Sura VII, 180 (s. 206).

W *sifat dhattiyya* (przymiotach istotnych) wymienia się i wyjaśnia Jego doskonałość i jedyność. Cechuje się On przed- i po-wiecznością. Żadne stworzenie nie może być ani odrobinę podobne do Niego i od żadnego On nie wymaga, ani nie potrzebuje niczego, gdyż jest samowystarczający. W *sifat ma`nawiyya* (przymiotach pojęciowych) pojawiają się specyfiki Jego istoty: potęga, wola, wiedza, życie, słowo, słuch, wzrok, percepcja posunięta aż do nieskończoności. W *sifat al-fil* (przymiotach aktu boskiego) wymienia się i wyjaśnia Jego potężne działania od stworzenia aż po porządek.

Na podstawie tych wskazówek różne szkoły teologiczne rozwijały w ciągu wieków całe serie teorii i określeń, niekiedy nawet sprzecznych między sobą.

W kontekście tradycji filozoficznej nie brakowało wysiłków rozumowych, mających na celu definitywne udowodnienie istnienia Boga. Tutaj widoczny jest wyraźnie wpływ filozofii greckiej, a zwłaszcza Arystotelesa.

2. Wierzyć w Aniołów

Aniołowie są ukształtowani z materii delikatnej i „powstali ze światła”¹¹. Arabski termin *mala`ika* może wypływać ze słowa *alaka*, które oznacza „przekazywanie orędzia”, lub ze słowa *laaka*, które wskazuje na „posłanie”. W obu tych przypadkach uwypukla się specyfikę aniołów jako najwierniejszych sług Boga i strażników odwiecznego Jego orędzia.

Aniołowie są wcześniejsi od człowieka, albowiem asystowali stwarzaniu go przez Allacha. Koran stwierdza, że mają skrzydła¹². Nie ukazują się wprost człowiekowi, ale mogą przyjmować jego wygląd. W odróżnieniu od pogańskiego kultu w przed-islamskiej Arabii, w którym traktowano aniołów jako stworzenia żeńskie, aniołowie objawienia koranicznego nie mają płci z racji swej eterycznej natury. Mają natomiast dar bezgrzeszności – analogicznie jak prorocy – i dlatego odrzucają wszelki grzech lub zło. Z tego

¹¹ *Muslim*, 2996.

¹² „Chwała Bogu, Stwórcy niebios i ziemi, który uczynił aniołów posłańcami posiadającymi skrzydła – dwa, trzy lub cztery” Sura XXXV, 1 (s. 518-519).

także względu przyjmują postawę bardzo surową i twardą w odniesieniu do niewierzących.

Tylko Bóg zna szeregi swych aniołów, chociaż – według *sunna* – ich liczba jest najwyższa. Oblicza się, że podczas *mi`raj* Prorok przebywał z Jibril (Gabrielem) w *Bayt al-Ma`mur*, gdzie „modliło się codziennie siedemdziesiąt tysięcy aniołów, którzy już się nie zatrzymywali więcej”¹³.

Znamy liczbę niektórych aniołów cechujących się wykonywaniem ściśle określonych funkcji. Israfil zagra na trąbie w Dniu Sądu, Malik jest stróżem Piekła, Ridwan jest stróżem Raju, `Azra`il jest aniołem Śmierci, Munkar i Nakir przepytują zmarłego w grobie. *Sunna* nas informuje o różnych spotkaniach Mahometa z archaniołem Gabrielem (Jibril), występującym bądź to w swoim niebieskim wyglądzie, bądź też pod postacią człowieka. W *Hadith*, gdzie Mahomet opisuje swoje mistyczne doświadczenie, czytamy, że „wielkość Jego stworzenia przykryła to, co jest między niebem a ziemią”¹⁴. Poza tym, że jest pośrednikiem Boga, Jibril czuwał także nad tym, by Koran, jako jego orędzie, został należycie przyjęty.

Słowo *al-mala`ika* zawiera w sobie znaczenie „bytów wyższej natury”, odnosząc się tym samym nie tylko do aniołów, ale także do demonów, do *jinn* i innych duchów. W antropologicznej tradycji ludów islamskich demony i *jinn* miały od początku wielkie znaczenie pomimo milczenia teologów w tej kwestii. Trzeba mieć ponadto na uwadze szczególne odrzucenie Iblisa. Ten nieposłuszny anioł nie chciał posłuchać polecenia Pana¹⁵, aby się pokłonił pierwszemu człowiekowi, i przeobraził się w ten sposób w najgorszego wroga. W niektórych nurtach muzulmańskich grzech nieposłuszeństwa Iblisa bywa wyjaśniany jako znak skrajnej wierności anioła jedyności Boga. Niezgodzenie się na oddanie pokłonu człowiekowi byłoby skrajnym świadectwem jego wierności Stwórcy.

¹³ *Bukhari*, 3207.

¹⁴ *Muslim*, 177.

¹⁵ „A kiedy powiedzieliśmy do aniołów: «Oddajcie pokłon Adamowi!», oni oddali pokłon z wyjątkiem Iblisa. On odmówił, wbił się w pychę i znalazł się wśród niewiernych” Sura II, 34 (s. 10).

3. Wierzyć w Księgi Najwyższego

Bóg w różnych epokach zsyłał ludziom, poprzez swoich Proroków, Torę, Psalmy i Ewangelię. W końcu objawił im Koran, tę jedyną księgę Bożą, która nie podległa manipulacjom i nie została zmieniona jakakolwiek późniejszą modyfikacją.

Tora zawiera pięć ksiąg *Pentateuchu*: Rodzaju, Wyjścia, Kapłańską, Liczb, Powtórzonego Prawa. Została objawiona Mojżeszowi celem jasnego wyjaśnienia reguł Prawa, powinności i zobowiązań w odniesieniu do Boga. W niej zapowiada się także nadejście proroka narodzonego z synów Izmaela (Arabów), którzy staną się wielkim narodem¹⁶. Tora, o której mówi Koran, została wprost objawiona Mojżeszowi i nie jest jakimś zbiorem tradycji, dokumentów i faktów, które pochodzą od czasów Mojżesza (XIII w. przed Chr.) i ciągną się aż do niewoli babilońskiej (V w. przed Chr.). Należy ponadto uświadamiać sobie, że Tora „w żadnym miejscu nie mówi o ogniu, ani o Dniu Zmartwychwstania, ani o dniu Zwołania i Zapłaty, chociaż te właśnie prawdy są najważniejsze spośród tych, jakie można spotkać w Boskich Księgach”¹⁷.

Psalmy są zbiorem „modlitw, wezwań, zachęt i sentencji”¹⁸, które wiążą się wprost z Dawidem; nie brakuje jednak wśród uczonych muzułmańskich takich, którzy uważają, że chodzi tu o zbiór „norm prawa”, przekazanych przez różnych autorów i w różnych epokach dziejowych.

Ewangelia została objawiona przez Boga Jezusowi Mesjaszowi, Synowi Marii, celem „wyjaśnienia prawd, wezwania stworzeń do wyznania Jedyności Stwórcy, zniesienia pewnych drugorzędnych norm Tory, ograniczając je do tego, co nieodzownie konieczne, a w końcu obwieszczenia objawienia się Pieczęci Proroków”¹⁹. Taka Ewangelia jest w swej istocie jedyna. Stąd też Ewangelie Mateusza, Marka, Łukasza i Jana nie odzwierciedlają – według

¹⁶ „Co do Izmaela, wysłucham cię: Oto pobłogosławię mu, żeby był płodny, i dam mu niezmiernie liczne potomstwo; on będzie ojcem dwunastu książąt, narodem wielkim go uczynię” (Rdz 17,20).

¹⁷ Al-Gaza`iri, *Le perle della teologia*, w: *Islamica* (dokumenty), Roma 2001, s. 7-9.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże, s. 7-10.

tradycji muzulmańskiej – prawdziwości orędzia oryginalnego, przecząc sobie nawzajem w wielu aspektach.

Ostatnią z Ksiąg objawionych jest Koran, którego misja jest powszechnie miarodajna i wieczna, skierowana nie do jakiegoś określonego ludu w określonym momencie historycznym, lecz do całej ludzkości.

Analogicznie do tego, jak Prawo chrześcijańskie zniósło Prawo Mojżeszowe, tak też prawo koraniczne „znosi wszystkie księgi wcześniejsze” jasnością swego orędzia i prawdą, jaką zawiera. Zostało ono objawione w szczególnie jasnym języku arabskim, „z taką czystością języka i elokwencją, która przerasta ludzkie zdolności”²⁰. Mówi się w rzeczy samej o cudzie Koranu, albowiem „jeśliby się zebrali ludzie i dżinny, aby stworzyć coś podobnego do tego Koranu, to oni nie zdołaliby uczynić nic podobnego, nawet gdyby się wzajemnie wspomagali”²¹. Na sposób potwierdzenia nadprzyrodzonego charakteru tej redakcji tradycja głosi, że Prorok był całkowicie analfabetą. I dlatego Koran jest „największym z cudów choćby tylko z tego powodu, że jest racjonalnym znakiem, trwającym przez wszystkie czasy i widzialnym w każdym momencie oku ducha, podczas gdy inne cuda znikły wraz ze swą epoką i nie pozostawiły po sobie żadnego śladu poza tym słownym”²².

4. Wiara w Wysłanników

„Powiedzcie: «My wierzymy w Boga i w to, co nam zostało zesłane, i w to, co zostało zesłane Abrahamowi, Isma`lowi i Izaakowi, Jakubowi i pokoleniom; i w to, co zostało dane prorokom od ich Pana. My nie robimy żadnej różnicy między nimi i podajemy się Jemu całkowicie»”²³. W tych słowach zawiera się gorąca zachęta do wierzenia w tych ludzi wybranych i posłanych przez Boga, bezgrzesznych i sprawiedliwych, którzy przemawiają w Jego Imieniu i ukazują drogę, jaką winniśmy kroczyć. Oni są wysłannikami (*rasul*) i prorokami (*anhiya*). Otrzymali „napomnie-

²⁰ Tamże, s. 7-11.

²¹ *Koran*, sura XVII, 88 (s. 345).

²² Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-10.

²³ *Koran*, sura II, 136 (s. 27).

nia z jasnymi dowodami i Pismami”²⁴ celem obwieszczania nagrody lub kary i ukazywania drogi doskonałości. W tekście świętym pojawia się słowo *awhaya* (IV. forma)²⁵, które oznacza dosłownie: natchnąć, przekazać, zasugerować jakąś ideę, chociaż wyraz ten przyjmuje także bardziej subtelne znaczenie, jak gdyby natchnienie oznaczało potajemną weryfikację dokonaną w intymnym odniesieniu między boskością a wysłannikiem.

Koran odnosi się do dwudziestu sześciu proroków, na czele których znajduje się w porządku chronologicznym Adam. Pojawiają się także trzej wysłannicy arabscy, których nie wzmiankowały poprzednie teksty święte: Hud, Salih i Shu`ayb.

Każdy prorok lub wysłannik jest i pozostaje nadal człowiekiem śmiertelnym, któremu zostało powierzone zadanie obwieszczania dobrej nowiny o Raju. Wszyscy oni mają dar prawdomówności w tym, co się wiąże z wiernym przekazaniem Bożego orędzia, co się uwidacznia w fakcie potwierdzania tego orędzia przez kolejnych proroków, którzy się pojawiali w ciągu dziejów. Nieodzowne jest tutaj subtelne doprecyzowanie dla większej jasności. O ile „prorok (*nabi*) jest człowiekiem, któremu zostało objawione prawo religijne, który nie musiał jednak koniecznie otrzymać nakazu przekazania go innym”, to wysłannik (*rasul*) otrzymał taki właśnie nakaz. I dlatego każdy *rasul* jest *nabi*, ale nie każdy *nabi* jest *rasul*²⁶.

Celem uzasadnienia autentyczności i prawdy swego orędzia prorocy otrzymali dar czynienia cudów, które „przerywają normalny bieg rzeczy” i wobec których niewierni okazują się słabi i bezsilni. Obok tych darów mają oni „bardziej przenikliwą od wszystkich innych stworzeń inteligencję i rozumienie”²⁷ Nie ma w nich natomiast kłamstwa ani nieposłuszeństwa, ani zatajenia, ani zapomnienia. Z pewnością jednak Adam, spożywając owoc drzewa zakazanego, obciążył się winą zapomnienia otrzymanych pouczeń²⁸.

²⁴ Sura XVI, 43-44 (s. 322).

²⁵ *Wahi* jest bowiem objawieniem samym w sobie i może mieć miejsce podczas snu lub dzięki objawieniu anioła, względnie jakiegoś innego pośrednika.

²⁶ Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-12.

²⁷ Tamże, s. 7-15.

²⁸ „I zjedli obydwójce z niego, i ujrzeli swoją nagość, i zaczęli przysposabiać dla siebie liście z ogrodu. Adam zbuntował się przeciwko swemu Panu i zbłądził.

Chociaż prorocy byli lepsi od innych ludzi, dotykały ich mimo wszystko cierpienia i choroby, a to ze względu na dawane przez nich świadectwo nietrwałości doświadczenia ziemskiego, obfitującego w niepowodzenia i cierpienia. Ludzie otrzymali więc od nich jasny przykład tego, do kogo mają się zwracać w chwilach bólu i rozpacz.

Mahomet jest ostatnim z proroków, tym, który zamyka i doskonali wszystkie poprzednie doświadczenia profetyczne²⁹. Jest on dobrym wzorem do naśladowania³⁰ i „pieczęcią proroków”³¹, albowiem Prawo Boże dotyczy „każdego ludu, czasu, miejsca i okoliczności” I dlatego ci, którzy się starają od początków objawienia iść za pouczeniami Proroka, są uważani za „najwybitniejszą ze wspólnot”³².

5. Wierzyć w Dzień Ostatni

„Wszelka rzecz zginie z wyjątkiem Jego oblicza. Do Niego należy Sąd i do Niego będziecie sprowadzeni!”³³. Wydarzenie śmierci jest nieuniknione, Bóg zaś ustalił termin dla każdego stworzenia³⁴ i dla każdej wspólnoty³⁵.

Wysłani przez Najwyższego aniołowie wyjdą na spotkanie duszy umarłego. Ci, którzy kroczyli w swoim życiu prawą drogą

Potem wybrał go jego Pan, przebaczył mu i poprowadził drogą prostą”. *Koran*, sura XX, 121-122 (s. 383).

²⁹ „Bóg zawarł przymierze z prorokami: «Oto co dałem wam z Księgi i mądrości! Następnie przyjdzie do was Posłaniec, potwierdzający prawdziwość tego, co posiadacie. Wy jemu uwierzycie i będziecie mu z pewnością pomagać!»” Sura III, 81 (s. 73).

³⁰ „Wy macie w Posłańcu Boga piękny wzór – dla każdego, kto się spodziewa Boga i Dnia Ostatniego...” Sura XXXIII, 21 (s. 503).

³¹ Tamże, 40 (s. 506).

³² Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-18.

³³ *Koran*, sura XXVIII, 88 (s. 475).

³⁴ „I żadna dusza nie może umrzeć inaczej, jak za zezwoleniem Boga, według zapisu ustanawiającego termin. A kto pragnie nagrody tego świata, to My mu ją damy. My niebawem zapłacimy tym, którzy są wdzięczni” Sura III, 145 (s. 82).

³⁵ „Każdy naród ma swój wyznaczony czas. Kiedy przyjdzie ich termin, to oni nie potrafią ani go opóźnić, ani też przesunąć go naprzód, choćby o jedną godzinę” Sura VII, 34 (s. 183).

islamu, nie będą cierpieć w momencie przejścia, ale otrzymają radosną wiadomość o Ogrodzie im przyobiecanych. Natomiast niewierzący i bałwochwalcy staną się przedmiotem kpin i żartów, i będą się wyczerpywać w bojaźni i drzeniu³⁶. W chwili śmierci ogarnie każdego człowieka stan pomieszania, podobny do nietrzeźwości. Zaraz po pokonaniu chwili przejścia dusze stają na pierwszej drodze do bram nieba, które będą otwarte dla pobożnych, a zamknięte dla bezbożnych. U kresu tego niebieskiego wędrowania, gdzie dusze wiernych cieszą się widzeniem Najwyższego, powrócą do swym własnych grobów w oczekiwaniu na Dzień Sądu.

Grób jest pierwszym domem *Akhira* (życia po śmierci) i może być miejscem kary i cierpienia. *Munkar* i *Nakir* zajmą się ich przepytaniem odnośnie do *shahada* (jedyności Boga i Mahometa jako proroka prawdziwego objawienia), a także działań dokonanych w życiu³⁷. Zmarły już od tej chwili ma jasną ideę tego, co się z nim stanie³⁸.

Znajomość Dnia Sądu należy wyłącznie do Boga i dlatego zaskoczy on wszystkich ludzi³⁹. Sąd rozpocznie się Zgromadzeniem Ciał, które zostaną stworzone na nowo i zebrane w Miejscu Postoju (*al-Mawqif*). Tam Najwyższy doprowadzi do końca Oddanie Długów za dokonane działania, tak że „ten, kto uczynił dobra na ciężar pyłku, zobaczy je; i ten, kto uczynił zła na ciężar pyłku,

³⁶ „A kto jest bardziej niesprawiedliwy aniżeli ten, kto wymyśla kłamstwo przeciw Bogu, albo ten, kto za kłamstwo uznaje Nasze znaki? Tych dosięgnie ich los zapisany w księdze. Aż kiedy przyjdą do nich Nasi posłańcy, aby ich zabrać, powiedzą im: «Gdzie są ci, których wzywaliście poza Bogiem?» Oni powiedzą: «Odeszli od nas». I oni zaświadczą przeciwko samym sobie, iż byli niewiernymi. On powie: «Wejdźcie między narody, dzinnów i ludzi, które już przeminęły przed wami – w ogień!»” Sura VII, 37-38 (s. 184).

³⁷ Ci dwaj aniołowie zachowują w zwojach papieru (*kutub*) i na małych kartkach (*subuf*) działania każdego: z jednej strony dobre, z drugiej – złe.

³⁸ „Kiedy ktoś z was umiera, zostaje mu wyznaczone jego własne miejsce od rana do wieczora; jeśli należy do ludzi Raju, zostaje mu wyznaczone miejsce pośród ludzi Raju, jeżeli zaś należy do ludzi Piekła, zostaje mu wyznaczone miejsce pośród ludzi Piekła. (...) Jest to twoje miejsce aż do momentu, gdy Bóg cię wskrzesi w Dniu Sądu”. *Bukhari*, 1379.

³⁹ „Będą ciebie pytać o Godzinę: kiedy ona przybije do przystani? Powiedz: «Wiedza o niej jest tylko u mego Pana! Nie ujawni jej, we właściwym czasie, nikt inny, jak tylko On! Cięży ona na niebiosach i na ziemi; przyjdzie do was niespodziewanie»”. *Koran*, sura VII, 187 (s. 207).

zobaczy je”⁴⁰. Po wyznaniu tego wszystkiego, czego się dokonało w życiu, czyny zostaną zważone celem ustalenia odpowiadającej im wartości (Waga). Ci, u których dobro przeważało nad złem, otrzymają do prawej ręki księgę (Wręczenie Księgi). Odwrotnie będzie z tymi, którzy się splamili większymi grzechami, cierpiąc w konsekwencji tego faktu otrzymania księgi do lewej ręki. Trzeba będzie ponadto pokonać Most (*Sirat*) bardziej wąski od wyostrzonego ostrza szpady, który się wznosi ponad piekłem. Los nie będzie jednakowy dla wszystkich. Niektórzy będą się ślizgać ztracając się w ogniu głębokości. Po przebyciu Mostu wejdzie się do Ogrodu obficie zroszonego rozkosznymi wodami *Kawtar*, aby „cieszyć się wiecznie jego wyśmienitym szczęściem”⁴¹. Napisano przecież, że „ci, którzy uwierzyli i pełnili dobre czyny, będą się radować w Ogrodzie kwitnącym. A ci, którzy nie uwierzyli i którzy za kłamstwo uznali Nasze znaki, jak i spotkanie życia ostatecznego, będą skazani na karę”⁴².

Kto grzeszył, będzie karany stosownie do swej winy i pozostanie w Ogniu „przez czas proporcjonalny do swego grzechu, by potem wyjść i wejść do Ogrodu i pozostać tam na zawsze”⁴³.

Koniec świata zostanie zapowiedziany przez pewne znaki apokaliptyczne⁴⁴: przede wszystkim pojawi się *Mahdi* (Mesjasz), a także *Dajjal* (Kłamca), nastąpi powrót Jezusa⁴⁵, dokona się zniszczenie świata przez *Goga* i *Magoga*, pojawi się bestia (*dabba*), będą narodziny słońca dla zachodu, mętny i gęsty dym ogarnie ziemię przez czterdzieści dni, Etiopczycy zniszczą *Ka`ba*, zniknie Koran i nastaną powszechna niewierność oraz agnostycyzm.

⁴⁰ Sura XCIX, 7-8 (s. 730).

⁴¹ Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-23.

⁴² *Koran*, sura XXX, 15-16 (s.485).

⁴³ Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-23.

⁴⁴ Dobrze by było przeczytać bardzo uważnie *Zaciemnienie* (sura LXXXI) i *Rozdzielenie* (sura LXXXII), gdzie mówi się wprost o tym, że „słońce będzie spowite ciemnością” i „gwiazdy będą zamglone” oraz „zostaną rozproszone”, „niebo zostanie rozsunięte”, „morza będą wzburzone” i „góry będą z miejsca poruszone” oraz pojawią się nieszczęścia i katastrofy wszelkiego rodzaju.

⁴⁵ `Isa (Jezus) uśmierci *Dajjala*. Pojawi się na nowo w Damaszku, odmawiając modlitwy islamskie, i sprawi pojawienie się królestwa pokoju i dobrobytu. Po śmierci zostanie pogrzebany w Medynie.

6. Wierzyć w Przeznaczenie

Każde działanie i każdy gest w życiu człowieka tworzą integralną część nieprzeniknionego planu Boga, którego woli wszystko podlega. On jest ponad wszystkim od pra-wieczności, i to tak dalece, że „żadne nieszczęście nie dosięgnie ziemi ani też was samych, bez tego, żeby ono nie było zapisane w księdze, zanim My je sprowadzimy”⁴⁶. Jasne jest jednak, iż pomimo tego, że Bóg jest przyczyną i początkiem każdego wydarzenia, człowiek nie jest zniewolony. Jego „częściowa wola”⁴⁷ pozwala mu wybierać między dobrem a złem, tak jak jego inteligencja (rozum) jest w stanie kierować jego działaniami w tym lub innym sensie. Ta możliwość wyboru w kontekście Boskiej opatrności koliduje z dziedziczeniem *dabr* (*fatum*, bezosobowe przeznaczenie), które cechowało politeistów. Sam Koran dopuszcza wybór, zaznaczając, że „kto chce, niech wierzy, a kto nie chce, niech nie wierzy!”⁴⁸. To świadome poczucie odpowiedzialności, które nabiera silnego waloru moralnego i tkwi u podstaw samej wolności, znajduje jasne potwierdzenie w tym, że „każde dobro, które cię spotyka, pochodzi od Boga. A każde zło, które cię dosięga, pochodzi od ciebie samego”⁴⁹. I dlatego ostatecznie wszystkie akty ludzkie, „wszystkie słowa (człowieka), wszystkie jego poruszenia, dobre i złe, dokonują się przez wolę, dekret i poznanie ze strony Najwyższego. Dobro jednak urzeczywistnia się za Jego zgodą; zło natomiast bez Jego zgody”⁵⁰.

Na drodze wytyczonej nauczaniem Koranu pojawiają się nie- rzadko wyjaśnienia radykalnie sprzeczne między sobą. Z jednej strony Jabiry ci twierdzą, że los został wyznaczony przez Boga z racji „Jego powszechnej i nieograniczonej potęgi, na marginesie działań i dzieł ludzkich”⁵¹, w ramach interpretacji, która przyznaje każdemu człowiekowi *kisma* (część wyznaczoną, niezmiennie przeznaczenie), z całkowitym brakiem wolności; natomiast Kadaryci akcentują istnienie wolnej woli.

Tłum. ks. Lucjan Balter SAC

⁴⁶ Koran, sura LVII, 22 (s. 652).

⁴⁷ Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-24.

⁴⁸ Sura XVIII, 29 (s. 353).

⁴⁹ Sura IV, 79 (s. 107).

⁵⁰ Al-Gaza`iri, art. cyt., s. 7-25.

⁵¹ *Enciclopedia delle Religione*, Milano 2004, s. 505.

Streszczenie

Z pięciu obowiązków muzułmanina (pięciu filarów islamu) pierwszym jest wyznanie wiary w jedyne Boga – Allacha i w jego proroka – Mahometa. Treści wiary muzułmańskiej dotyczą jeszcze Aniołów, Ksiąg Najwyższego, Jego Wysłanników, Dnia ostatecznego i Przeznaczenia, czyli Bożego planu. Według wiary muzułmańskiej Bóg w różnych epokach zsyłał ludziom, poprzez swoich Proroków, Torę, Psalmy i Ewangelię, w końcu objawił im Koran. Został on objawiony w szczególnie jasnym języku arabskim „z taką czystością języka i elokwencją, która przerasta ludzkie zdolności”. Mahomet jest ostatnim z proroków, tym, który zamyka i doskonali wszystkie poprzednie doświadczenia profetyczne. Jest on – jak głosi wiara islamu – dobrym wzorem do naśladowania i „pieczęcią proroków” W łonie islamu spotykamy się często z rozbieżnymi wyjaśnieniami dotyczącymi angelologii i eschatologii.

Słowa kluczowe: Islam, wyznanie wiary, treści wiary muzułmańskiej.

Abstract

Muslim „Creed”

Of the five duties of a Muslim (the five pillars of Islam) the first one is the confession

Of the five duties of a Muslim (the five pillars of Islam) the first one is the confession of faith in one God – Allah and his prophet – Muhammad. The contents of the Muslim faith also include Angels, Books of the Most High, His Messengers, the Last Day and Destiny, that is God’s plan. According to the Muslim faith, God in different epochs sent down to people, through his Prophets, the Torah, the Psalms and the Gospel, and finally, he revealed the Quran. It was revealed in a particularly clear Arabic „with such clarity and eloquence that it surpasses human capabilities” Muhammad is the last of the prophets; the one that closes and improves all previous prophetic experiences. He is – as the

faith of Islam preaches – a good model to follow and the „seal of the prophets.” In Islam, we often meet divergent explanations concerning angelology and eschatology.

Thum. Agnieszka Burakowska

Key words: Islam, confession of faith, contents of the Muslim faith.